

YAZSIZ YIL - I*

(YA ELİMDEN TUT...)

Zülfiye Kuralbaykızı**

Rüzgâr gibi koşup oynayan küçük oğlunun beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan trafik kazası yüzünden yarı canlı ve sakat kalması, Buvgul teyzeyi epeyce sarstı. “Şimdi ne olacak? Yavrum bir ömür boyu yalnız mı yaşayacak?” mahiyetindeki düşünceler, onun yüreğini dağlardı tabii ki ama oğlunun sinek gibi canının pamuk ipliğine bağlı olduğu zamanlarda bu düşünceler aklından çıkar, kesinlikle önemsiz hâle gelirdi.

Trafik kazasına sebep olan korsan taksici Mehkembay, yaptığına karşılık gelen cezayı aldı. Yargılandı, hapsedildi. On yıllık cezasını, iki yılda tamamladı. Teyze'nin acısı da elemi de içindeydi, Mehkembay sokaktan KamAZ¹'ını uğuldatıp geçtiğinde ananın yüreği titrerdi; açıkçası onun ölümü, oğlunun sıhhatini yerine getirecek olsaydı o hiç tereddüt etmeden bu nakesi öldürürdü. Ne yazık ki bu faydasızdı. Böyleymiş, sabretmekten başka çare yokmuş. Sonuçta azap ve ısırtılar için hiç kimse cevap veremezdi.

Dışarıdan bakınca Sabir'in eli ayağı yerindeydi; bir tarafı eksilmemiş, parçalanmamıştı ama onun iç organları ciddi hasar görmüştü. Ciğeri kısmen ezilmişti, bir böbrek çalışmıyordu, ayrıca da yarı canlıydı. İdrarını yapabilmesi için onun böğründe her daim özel bir hortum ve torba asılıydı. Erkekliğini kaybetmesiyse her şeyden daha kötüydü. O, artık arkadaşlarıyla sağda solda hergelelik yapamayacak, tarladan heybe heybe ot biçip getiremeyecekti, kendine dikkat etmeye mec-

* Türkiye Türkçesine Aktaran: Veli Savaş Yelok.

** 1966 yılında Cızzah'ta dünyaya geldi. 1989 yılında Cızzah Pedagoji Enstitüsü Özbek Filolojisi Bölümünden mezun oldu. Yayımlanmış eserleri *Turmush*, *Yovuzlik Farishtasi*, *O'lim Hech Narsa Emas*, *Armon Asirasi* ve *Mashaqqatlar Girdobi*'dir.

1 KamAZ (**K**am**s**kiy **A**vtomobiln**y** **Z**avod): Rusya'nın otomobil üreticisi olan otomotiv fabrikasının isminin kısaltması.

burdu. Küçükken anasının bütün söylediklerine boyun eğdi. Ancak ana oğul, her ne kadar ihtiyatı elden bırakmasalar da kışın soğuk günleri Sabir'e tesirini göstermeden bırakmazdı. Onun ateşi hemen yükseliverirdi. Sonra yine hastane... Bir hafta, on gün bazen aylarca yatması gerekirdi hastanede onun.

Buvgul teyzenin ilk evladı Memetkul evlenip iki çocuk babası olduktan ve geçim telaşı başına düştükten sonra dul anasının hâlini anlamıştı. O, sorumluluğuna giren geçim derdinin bütün ağırlığını sırtına almıştı ama kardeşinin huysuzluklarına da asla sabredemiyordu. Çünkü büyümeye bağlı olarak Sabir, çok çabuk sinirlenen, tuhaf âdetler çıkaran biri oluvermişti. Herhangi bir yiyeceği yemek mümkün değil mi Sabir onu kesinlikle yerd! Bir işi yapması mümkün değil mi Sabir elbette bu işe yapıştırdı! Sonra ya ishal olur, her yeri batırırdı yahut oturduğu yerden kalkmazdı. Bunun sıkıntısını yine kendisi ve Buvgul teyze çekerdi.

Hastaneye sık sık düşmesinden sonra doktorlar da tanıdık oluverdi. Onlardan biri, bir gün Buvgul teyzeyi odasına çağırıp açık açık "Eğer oğlunuza çok dikkatli bakmazsanız sadece iki yıl daha yaşayabilir." dedi. Aklı çıkan Buvgul teyze, bu söylenenleri teyit etmek için başka bir doktordan doğrusunu söylemesini istemiş, o da bu "müddet"i yarım yıl daha kısaltmış, son söz olarak da nasihat vermeyi unutmamıştı:

"Tamam, peki, şimdiden buna kendinizi alıştırın ve kendinizi de fazlaca heder etmeyin hanım teyze! Siz daha diğer evlatlarınıza da lazımsınız!"

Bu söylenenlerden sonra Buvgul teyze ne yapacağını bilemez oldu. Beyni uyuşmuş gibi hiçbir şey düşünemedi hatta endişelenme veya perişanlık duygusunu dahi hissetmedi. Fakat... Odaya dönüp oğlunu gördükten hemen sonra ruh hâli birden değişti. Doktorlara inanmadı. İşte oğlu, ümit dolu gözlerini anasına dikmiş bakıyordu.

"Ben iyiyim ana. Artık eve gidelim mi?"

Birkaç dakika içinde Buvgul teyzenin yüreğini yiyip bitiren dehşet verici düşünceler dağıldı, gitti. Ne zaman ki oğlunun gözleri parlayarak bakar da o an bir şeylerden ümitvar olursa ona yeterdi. Bundan başka daha ne gerekirdi ki?

* * *

Vakit geçip gidiyordu. En büyük korku karşısında zangır zangır titreyip duran endişe dolu iki yıl da iyi kötü geçti. Sabir'in sağlığında kayda değer bir değişme yoktu, hayatı her zamanki gibi ev ve hastane arasında gidip gelen minibüslerde geçiyordu. Havanın kuru ve sıcak olduğu yıl, güneş onun için doğar, kendini oldukça zinde hissedirdi. Buvgul teyze bundan mutlu olur, oğlunun günden güne uzayan boyuna baktıkça onun gözlerinin içi gülerdi.

Günün birinde Sabir seher vaktinde çıkıp bilmem nereye gitti. Buvgul teyze ne zamandan beri oğlundaki değişimi fark ediyor, onun bu gidişlerini gizlice gözetliyordu ama o gün nereye gittiğini bilmiyordu. Öğlene kadar yola bakıp

meraktan yüreği yarılacak gibi olan ananın sonunda sabır kâsesi çatlayınca büyük oğlunun evine koştu. Geçen yıl hanımı Hanife'yle laf dalaşına girdiği için Memetkul'un Sabir'in yüzüne şamarı patlatmasını affedemeyen Buvgul teyze, onun evini ayırdı, çoluk çocuğuyla yarım yamalak bitmiş eve taşındırdı. O vakitten beri Memetkul'un kırgınlığı, içindeydi, gönlünden gelerek derdini açıp anasıyla konuşmazdı. O gün de anasıyla konuştuğunda istifini bozmadı aksine "Hiçbir şey yapmıyorsan bile oğlunun ne yaptığını takip et, demiştim ya!" diye akıl öğretti ve "Kim bilir, canı sıkıldı da çekip bir yerlere mi gitti ki? Gönlünü hoş tutayım, deyip çocuğu ne isterse onu yapan, sorumsuz biri hâline getirdin, ana!" dedi.

Buvgul teyze "Cibinliğin içinde Meşrep² gibi pinekleyip duruyordu. Sığırı sürüye katıp gelinceye kadar nereye gittiye gaip oldu." diyerek izah etmeye başladı ama Memetkul anasının söylediklerini sonuna kadar dinlemedi:

"Ne zaman baksam sürünün arkasından koşturup duruyorsun. Bu işleri bırak artık ana! Oğlunu da işe koş, yirmisini aştı neticede."

"Kardeşinin yirmisini aşmasından bahtiyarım. Başka şey düşünmüyorum..."

"Eşek kadar olan deli, bir tanecik sığırla dananın üstesinden gelip bakamıyor mu ana?"

Oğlunun bu sözleri ananın gururuna dokundu, yüzü değişti:

"Bir değil on sığır bile olsa Sabir başa çıkar. Senin gibi yarım yamalak iş yapmaz o! Lakin onun üzerine ben titriyorum. Kendisi yarı canlı çocuk olunca... Kendi bedenini sürüklemesine de şükrediyorum! Şimdi anladın mı?"

"Eşek kadar delikanlının üstüne titriyorum, deyip sen elden ayaktan düşmeye-sin diyorum ya, ana! Benim evim ayrı olunca her gün hâlinizden haber alamıyorum."

"Eşek kadar delikanlı diyorsun... Onun kuru gövdesi var. Kış akşamları inleyip duruyor, bir yerleri ağrıyor..."

"Konuşmayalım artık... Allah'ın işi! Lakin hakikati söyleyecek olursam ana, sen doğru yapmıyorsun aslında. Çocuğun üzerine titremek yerine onu bir işle meşgul etmen gerekir. O zaman sokakta serseri serseri dolaşmaz!"

Buvgul teyze "Kırk türlü bahane söylediğine göre seninle işim yok! Buyur, ne istiyorsan onu düşün!" deyip hışımına geri döndü.

Memetkul "Aboo!" diyerek şaşırdı ve "Bir defa olsun azıcık sertçe konuşsam derhâl darılıyor anam!" dedi.

2 Babarâhim Meşrep (1653-1711): Çağatay Dönemi tasavvuf edebiyatının önde gelen temsilcilerindendir. Molla Bazar Ahunt ve Kaşkarga Afak Hoca'dan tahsil almış, 1673 yılından ömrünün sonuna kadar kalender hayatı yaşamıştır. 1711 yılında Belh Valisi Mahmut Katakân tarafından idam edilmiştir.

Buvgul teyze, büyük oğlunun gönlünü kırdığını anladı lakin fazla üstünde durmadı. Ağır işlerle çok uğraştığından mıdır altmışına girmeden bükülen belini daha da eğmiş ve ellerini de arkasına atmış hâlde evine doğru hızlı hızlı yürürken yolda rastladıklarına oğlunu görüp görmediklerini soruyordu. Aksine gibi ne gelip gidenlerden ne de konu komşulardan Sabir'e rastlayan biri çıkmadı.

Ana, eli işe varmaz hâlde sokak kapısının yanındaki yükseltide oturmuş yola bakarken "Tek kelime etmeden nereye gider ki? Arkadaşlarının on beş yaşlarından beri kızlarla gezip dolaştıklarını bilse de bunu önemsemez. Nişanlısını düğünden evvel hamile bırakan arkadaşına sağdıç olduktan sonra birdenbire değiştiğini anlamıştım. Bir, iki kızla tanışınca bunlara sevdalanıp arkalarından mı gittin? Ah balam ah!" diye düşündü. Buvgul teyzenin gözünün önünü puslu bir perde kapladı.

* * *

Memetkul akşam namazı vaktinde yere bakarak gelen kardeşini "Nerelerde sürttün bu vakte kadar?" diyerek sorguya aldı.

"Beni düşünmezsin bari anamı düşün, olmaz mı? 'Yüreğim yarılınsın, öleyim!' dedi yahu anam!"

Sabir pat diye "Nerede gezdiğimle ne işin var senin?" diyerek karşılık verdi.

Memetkul kulaklarına inanamayarak "Anaaa! Ne diyorsun sen?" diye şaşırdı ve ekledi:

"Hey çocuk! Aslında sen düşünüp de mi konuşuyorsun?"

"Ne diye ikide bir hesaba çekiyorsun? Çocuk değilim neticede!"

"Anam, sen diye..."

"Ananın varlığı böyle zamanlarda mı aklına düşüyor?"

Memetkul "Seni var ya!" deyip kardeşinin yakasına yapıştı.

Buvgul teyze "Niye onun yakasına yapışıyorsun?" diyerek araya girip büyük oğluna çıkıştı:

"Sabir'e elini süreceğine beni çiğneyip geç!"

"Ana! Dediklerini duydun mu? Bana zerre kadar bile hürmet etmiyor bu oğlun!"

Buvgul teyze "O sana hürmet ediyor lakin sen bunu anlamıyorsun!" deyip büyük oğlunu sarsarak itti. Fırsattan faydalanan Sabir kendini eve attı. Kapıyı da içeriden kilitledi. Memetkul bağırarak "Tarafını tuttukça zıvanadan çıkıyor! Hizaya getirmek için biraz kulağını çekeyim, dediğimden neden onun önü sıra konuşuyorsun ana?" dedi. Buvgul teyzenin mahzun gözleri büyük oğluna kırgın bir şekilde baktı ama ona tek kelime söylemedi.

İki gün geçti. İki gün içinde ana evlat neredeyse hiç dertleşmedi. Üçüncü günü erkenden giyinip kuşanan oğlunu görünce şaşırana, soru soran gözlerle ona baktı. Sabir bunu fark etti.

“Geçen sefer, beni tedavi eden doktorun yanına gitmiştim. Ameliyatları çokmuş, o gün akşama kadar oturup bekledim lakin benimle konuşmaya vakti olmadı. Öbür gün gelersen konuşuruz demişti... Gideyim mi?”

Buvgul teyze seyrek kirpiklerini kırıştırarak birkaç saniye oğluna baktı sonra sakince “Gidiver!” dedi.

Sabir evden uçararak çıktı.

“Ah yavrum ah!” diyen ananın gözlerinden yaşlar süzüldü ve ekledi:

“Ah çocuğum, ah... Ah!”

“Tık” eder diye kapıya gözünü dikip oturmak da kolay değildi. Buvgul teyze ister istemez işe girişti. İhtiyarlık zamanında elini sıcak sudan soğuk suya sokmadan huzur ve rahatlık içinde yaşamak yerine, büyük oğluyla gelininin evini ayırmıştı; şu yaşında bile işten başını alamadığını, saçını süpürge edip yaşadığını düşündüğünde Buvgul teyze bazen mahzunlaşır lakin kendisi sadece kendisi bu kadarı ona münasip görenin hatırına derdini içine atardı.

“Bugün de mi akşam namazında gelir ki?” diye düşünen, mutfağı ve ahırını arkaya dip temel temizlemekten yorulan ana, hepsini boş verip bahçe kapısının önüne çıktı, yolu gözlemeye başladı. İçinden de “Aklıma tüküreyim! Ne zaman dönersin, diye soruversem ölür müydüm?” diye geçirdi.

Aha tam da şurada, gözün gördüğü yerde otobüs durağı. Bir iki saat içinde durağa nice nice otobüsler gelip gitmedi ki! Kimler kimler inmedi ki onlardan. Bir tek Sabir'den iz yoktu. Buvgul teyze buruşmuş dudaklarını büzdü, yutkundu; ağzı kurumuştı, susadığını, karnının acıktığını hissetti, mutfakta yemek hazırdı lakin canı istemiyordu. Ellerini çenesine dayamış hâlde yükseltide oturup oğlunu bekledi.

Nihayet... İşte o! Buvgul teyze yerinden kalkıverdi.

“Geldin mi yavrum?”

“He...”

Sabir yere bakarak anasının yanından geçip içeri giriverdi. Oğlunun meyus görünüşü, Buvgul teyzenin yüreğini yakıp kavurdu. Sabir, eve girer girmez kendini kerevete bıraktı.

“Bir şeyler yer misin yavrum?” diye sordu Buvgul teyze kapı aralığından bakarak.

“Yok.”

“Öğlen oldu ya!”

Sabir “Karnım tok.” dedi ve yüzünü yastığa iyice bastırdı.

Buvgul teyze kapı önünde efkârlanmış hâlde bir süre durdu sonra sakince geri döndü. Mutfakta, sadece kendisi için, ister istemez bir şeyler atıştırdı, bütün aklı fikri oğlunda olduğundan ne yiyip içtiğini de anlamadı, huzursuz gönlü hiç rahat vermiyordu. Ana “Doktor iyi şeyler söylememiş, biçare evladımın canını sıkmış. Doktor da hâlden anlamaz nakes adammış yahu! Her şeyi olduğu gibi anlatmadan moral verip gönderse de olurdu ya! İnsanlar bir çift tatlı söze bu kadar cimri olmasa!” diye düşünüyordu.

O, mutfakta uzun süre oturamadı. Yerinden kalkıp dışarıya çıktı. Sokaktan kadınların, kızların gürültüsü, patırtısı; varillerin yüklendiği arabaların, varillerin tangır tunguru geliyordu. Köyde epeyden beri su yetersizdi. Eskiden olduğu gibi su, musluktan şarıldayarak akıyordu. Arklardaki suyun miktarı da azalmıştı; gündüz, saat ikiden üçe kadar sokağın başındaki çeşmeden su veriliyor sonra da birden bire tekrar kesiliyordu. Adamı olanlar iki, üç günlük suyu fazlasıyla alıyordu. Buvgul teyzeye benzeyenlerse varı yoğu üç, dört sitil suyu almada zar zor başarılı oluyorlardı. Durum böyle olsa bile bir süre Buvgul teyzenin aklına su gelmez, oğlunun yanında olmak isterdi.

Sabir, anasının nasır tutmuş elini hissetti ama çıt çıkarmadı çünkü yastık tamamiyle ıslanmış hâldeydi... Onun dönüp de akşam yemeğine bakmaması Buvgul teyzenin sabrını taşırdı. Bir kâse yemeğin üstüne ekmek kapatıp onu da bezle çıkınladı yine Memetkul’un evine yöneldi. Çıkını, kapıyı açan gelini Hanife’nin eline “Çocuğuna verirsin.” diyerek tutuşturdu.

“Memetkul işten geldi mi?”

Gelin yüzünü asarak “İşe gittiği yok. Traktörün bozulmasını bahane edip iki günden beri evde yatıyor.” diye ters ters cevap verdi. Onun yüzünü asıp ters ters cevap vermesi, Buvgul teyzenin hoşuna gitmedi. “Kocası işe gitmemiş, öfkesini de benden çıkartıyor.” diye fısıltıyla söylenerek içeri yöneldi.

“Niye işe gitmedin?” deyip battaniyeyi başına kadar çekmiş vaziyette pişip terlemiş hâlde uyuyan Memetkul’u yavaşça dürterek uyandırdı sonra döşegın yanına çömeldi.

Memetkul “Hayırdır ana?” diyerek yerinden doğrulup oturdu, derin bir “of” çekti.

“Niye işe gitmedin, diyorum? İki günden beri evde yatıyormuşsun.”

“İki gün, diye kim söyledi sana? Traktörüm bozulunca öğlende eve döndüm yahu!”

Buvgul teyze suratını asıp kapıdan tarafa baktı.

“Eh, zavallı evladım! Yarım gün dinleneyim deyince de şunun gözüne bela gibi görünmüşsün ya!”

“Akşamın bu vaktinde ne oldu da dışarıdasın ana?”

“Ananla kardeşinden haber almadan eşek gibi çağnayıp yattığın için her işi kendim yapıyorum!”

“Ana...”

“Sabir... Öğlenden şu vakte kadar ağzına lokma koymadan yatıyor...”

Memetkul canı sıkılıp yüzünü buruşturdu, bir süre sessiz kaldıktan sonra öfkeyle konuştu:

“Ana, Sabir’in ne işler çevirdiğinden haberin yok!”

Buvgul teyze “Ne iş çeviriyormuş?” diye bilmiyormuş gibi sordu.

“Doktora gidip geliyordun!”

“Ne olmuş gidiyorsa...”

“Doktorların yardım edemeyeceği malum ki! Canını bağışladılar bize, bunun kendisi büyük nimet. Niye bunu oğluna anlatmıyorsun?”

Buvgul teyze yere bakakaldı. O, biraz sonra kederli bir sesle “Nasıl söyleyeyim bunu?” dedi.

“Kendin söyleyemiyorsan bana müsaade et! Önünde sonunda birinin acı da olsa bu hakikati ona söylemesi gerekir ki!”

“Sen karışma! Tamam, gideceğim dediği yere gidip gelsin!”

“Yine aynı şey ya! Yine aynı... Yine bana kahrın!”

“Ne yapayım, neticede...” diyen Buvgul teyzenin kirpiğinden yaş süzüldü.

“Söylenenlere göre sana yine bir haber var. Senin Sabir’in, Sayhanlı bir kızla gezip dolaşıyormuş!”

“Essah mı?” diyen Buvgul teyze kulaklarına inanamamış gibi büyük oğlunun yüzüne hayretle baktı.

“He! İşte şu Enver denen arkadaşı Sayhan’dan evlendi ya! Onun düğününde tanışmışlar.”

“Sahi mi? Sabircan, kızlarla mı konuşuyormuş?”

Her zaman derdin, endişenin eksik olmadığı ananın yüzüne sıcak bir tebessüm yayıldı. Memetkul anasının yüzüne şaşırmış hâlde baktı.

“Niye seviniyorsun ana? Neticede...”

“Kız da Sabircan’la konuşuyor muymuş essahtan?”

“Konuşuyormuş! Sabircan’ın ‘Bu kızla evleneceğim.’ diye söyleyip duruyormuş arkadaşlarına. Lakin bu mümkün değil ki ana! Bunun önünü kesmezsek olmaz!”

Buvgul teyze birdenbire ciddileşti. “Ne yapmak istiyorsun?” dercesine büyük oğluna endişeyle baktı.

“Şunu konuşmak için akşamüstü yanına gelmek niyetindeydim aslında. Ne yapacağız? Ben de şaştım kaldım... Birinin kızını ümitlendirmeden var olanı açıkça söyleyip uzaklaştırmak gerekmez mi?”

“Yokkk! Bu düşünceyi aklından çıkar!” diyerek kesin bir dille cevap verdi Buvgul teyze.

“Bu iş kötü şeylere sebep olmadan bir şey yapmazsak olmayacak.”

“O tarafıyla işin olmasın!”

“Ana...”

“Sen karışma! Sabircan’ın kendine münasip aklı var. O, ne yapacağını iyi bilir.”

“Sevgi onun sonunu getirecek neticede!”

Buvgul teyze cevap vermedi. Aceleyle yerinden kalktı. Kapı önüne varınca durup geriye döndü. Üstüne basa basa “Hiç kimseyi sevmeden ölüp gitmesinden-se birini sevip dünyayı terk etmesi doğru değil mi?” dedi sonra da içi taşmış, ağlamaklı bir hâlde kendini dışarı attı.

“E, bana ne! Önünü alamayacağın noktaya kadar şımart ya! İş işten geçtikten sonra yanıma ağlayarak gelirsın lakin o zaman ben değil babam bile mezardan çıkıp gelse sana yardım edemez!”

Memetkul tekrar yerine uzandı ama çok yatamadı. Uzanıp rafta duran votka şişesiyle piyale³yi eline aldı. Aç karnına iki piyale votkayı yuvarladı ve kendi kendisiyle baş başa kaldı. “Hiç kimsenin beni dinlediği yok...” dedi ve omuzları sarsıla sarsıla ağlamaya başladı:

“Hiç kimsenin beni dinlediği yok...”

Kapı aralığından bakan Hanife gelin, kocasının hâlini gördü, gözleri fal taşı gibi açıldı...

* * *

Sabir günün birinde mahcup bir şekilde gülümseyerek “Ana! Bir şey söylesem kızmazsın değil mi?” dedi. Bir şeyler dikmeyle meşgul Buvgul teyze, oğlunun yüzüne bakmadan sordu:

“Hayırdır?”

“Sayhan’da bir kız var. İsmi Merverit...” dedi Sabir kısık bir sesle sonra birden sustu, gözlerini haliye dikti.

Buvgul teyze gözlüğünün üstünden oğluna baktı:

“Ee?”

“Bu kız... Beni seviyor. ‘Ananı ne zaman istemeye yollayacaksın?’ deyip hiç rahat vermiyor...”

3 Su, çay vb. sıvıları içmek için kullanılan küçük kâse.

Buvgul teyze gülüverdi:

“Hah, çakal! Düşüne düşün sonunda şu işi mi becerdin?”

Sabir de anasıyla birlikte güldü. Ne zamandan beri böylesine neşeyle gülmeyi işitmeyen duvarlar yıkılacak gibi oldu. Ana ciddileşerek elindeki işini bir kenara bırakırken “Kimin kızymış?” diye sordu.

“Mecit Ağa’nın...”

“Sayhan’da Mecit denen adam bir taneydi ya yanılmıyorsam! Evi mektebin yanında mı?”

“He, ta kendisi...”

“Onlar iyi insanlar, tamam yarından tezi yok giderim.”

Sabir’in gözleri parladı. Söylenmeyen yine bir şeyler vardı ama bu konuda ne ana ne de oğul ağızlarını açmaya cesaret edemiyordu. Rahatsız edici sessizlik, her ikisinin de yüreğini yakıp kavuruyordu. Buvgul teyze yapacağı işleri aklına düşmüş gibi hızlıca dönüp bunlarla meşgul oldu. Sabir sonunda dile gelip “İşte... Babası, büyükleri yok deseler ve hatta... Her türlü sözleri... Söyleseler... Ne diyeceksin? Mahcup olmaz mısın?” dedi. Tavandan gözünü ayırmadan cevap verdi Buvgul teyze:

“O tarafla senin işin olmasın oğlum. Ejderhanın kızına görücü git, desen de giderim!”

“Anacığım...”

Sabir anasının bir deri bir kemik kalmış omzuna başını koydu. Ertesi günü akşam vakti Sabir, bir arkadaşının arabasını kapının önüne yanlamasına park ettirdi. Anasına “Otobüslerde ayakta mı gideceksin? Nurettin arabasıyla rüzgâr gibi götürüp getirir.” dedi.

“Birine ağız eğmesen iyiymi.” diyecek oldu ana ama vazgeçti. Sabir evden çıkmadan önce anasına tekrar söyledi:

“Kızın kendisi benimle yaşamaya razı, çekinmeden söyleyiverin bunu! Sadece anamla babamın rızasını alsanız tamam, dedi.”

“İyi kızmış...”

Sabir sesi değişerek “Gittiğinde ola ki anası babası razı gelmezse yine de üzülme.” dedi.

Buvgul teyzenin göğsünün sol tarafına bir hançer saplanmış gibi oldu. “Tamam yavrum, tamam!” diyerek dışarıya yöneldi. Arabayı hareket ettirmeden evvel Nurettin “İşimiz hayır olsun!” diye dua etti. Buvgul teyze de mırıldanarak dua okurken... Birdenbire Sabir’in ihlasla okuduğu duanın ardından elini yüzüne sürdüğünü gözünün ucuyla fark etti... Yüreği parçalandı. Oğlunun bu hâl ve hareketlerinin ne manaya geldiğini biliyordu ana, tam da bu esnada bunun, şu beyhude arzuya karşı merdane bir isyanın kendine has görünüşü

olduğunu da Buvgul teyze anlıyor; Sabir'in böyle bir hayatın boşluğunu doldurmaya, hakikatten kaçıp kurtulmaya çabaladığını fark ediyordu.

Sayhan köyü. Mektebin yanındaki ev. Buvgul teyze bu feyizli evin içinde kendini ne kadar ıstırap verici küçümsemelerin, azarlamaların beklediğini tahmin ediyordu ama yine de o, her türlü endişe ve korkuyu bir kenara bırakıp içeri kendinden emince adım attı. Buvgul teyzenin isteğini duyan Mecit Ağa esip gürlledi:

“Nasıl cüret ettin, sakat oğluna gül gibi kızımı istemeye gelmeye? Yahu Mecit Ağa'nın kızı evde kalmış, diye mi düşünüyorsun?”

Buvgul teyze vakur bir şekilde “Öyle düşündüğüm yok. Öfkelenmeyin, kardeşim. Beni de anlayın...” dedi.

Mecit Ağa, “Hâlinizi anladığım için şeytana hay ettim. Yoksa şimdi...” dedi.

“Oğlumun hâlini saklamıyorum, bunu bütün köy biliyor. İşte siz de bilmem ne zaman duymuşsunuz... Lakin gençler birbirini sevmiş. Aralarında anlaşmışlar da! Cahillik edip gençlerin vebaline girmeyelim...”

“Asla vebaline girmeyiz. Aksine sevaba gireriz sevaba, onları birbirinden uzaklaştırırsak!”

“Lakin kızın kendisi... Razı ki!”

“Kızım razı olursa olsun ama ben iki dünyada da rıza göstermiyorum. Önünü arkasını bile onu ateşe atmam! Gül gibi kızımın bir ömür kız kurusu kalıp gitmesini istemiyorum!”

“Belki...”

Mecit Ağa “Yok! Bu konuşma buraya kadar, vesselam!” dedi. Artık gidebilirsin, der gibi baktı Buvgul teyzeye ancak o, yerinden kıpırdamadı. Titreyen parmakları minder kenarını tutmuş hâlde, yerden gözünü ayırmadan oturuyordu. Mecit Ağa imalı öksürdü. Ayağa kalkmaya niyetlendi. Buvgul teyze bunun üzerine de yerinden kıpırdamadı. Mecit Ağa tekrar imalı şekilde öksürdü.

Buvgul teyze nefesinin kesilip yüreğinin sıkıştığını sezdirmemeye çalışarak “Şimdi... Şimdi kalkıyorum lakin evvela sizden bir ricam var. Hiç kimse makul görüp önderlik etmese de birinin kızına görücü gitmemin doğru olmadığını da iyi biliyorum ama evladın gözüne içine bakınca dayanamıyormuşsun. Evimize çıkıp gelişimi pervasızlık, diye düşünmemeniz için söylüyorum bunları. Şimdi ricam şu ki kız evladının turşusunu kuramazsınız, elbette ne zaman nasibi çıkarsa birine verirsiniz. Bahtı güzel olsun inşallah ancak birazdan karşıma geçecek oğluma ‘Kızın babası düşünüp taşınalım, bakalım.’ diye söyledi, dememe müsaade edin, olur mu?” dedi.

Mecit Ağa ne diyeceğini bilemedi. Başını bir o yana, bir bu yana çevirdi. Sonunda razı oldu:

“Peki! Ne diyeceğini kendiniz bilirsiniz lakin bu dediğim, çocuğunuz her gün kapıma gelsin, demek değil! Bunu iyice izah edin!”

Buvgul teyze “Sağolun!” deyip yerinden kalktı.

* * *

Sabir’in kıyafetlerini hevesle ütöleyişini, iskarpinlerini iyice parlayıncaya kadar temizlemelerini, türkü mırıldanarak bir şeylerle meşgul olmasını görmek Buvgul teyzeye emsalsiz derecede huzur bağışlıyordu. Oğlunun yüzüne gamın gölge salmasını istemiyor, ömrünün sonuna kadar onu bahtiyar hâlde görmeyi arzu ediyordu. Akşamüstü Sabir’in giyinip, süslenip püslenip sokağa çıkmaya hazırlandığını gördüğü vakitlerdeyse Buvgul teyzenin mutluluktan içi içine sığmıyor, gücüne güç ekleniyor; kazaya maruz kalmasından sonra azaba dönen hayata karşı oğlunun kalbinde yaşama iştiağı çoğalıyordu. “Bu durum ne kadar devam eder acaba?” sorusunun onun tüylerini diken diken ettiği zamanlar da çok oluyordu. Böyle zamanlarda o, kendini münafık sayıp sakinliğini kaybediyor ama oğlunun bahtiyar çehresine gözü düştüğü andan itibaren her şeyi tamamiyle unutuyor “Yarın ne olacaksa olur, işte şu anda yavrumdan bahtiyar adam yok dünyada, bana bundan başka ne gerekir ki!” diye kendini teskin ediyordu.

Ailenin büyük oğlu Memetkul’sa vakitli vakitsiz gelip anasının keyfini bozmaktan başka bir şeye yaramazdı. O, “Bu oğlun, iyice edepsiz biri oldu ya, ana! Her şeyi onun kararına bırakmasan, yularını çeksen olmaz mı?” diye şikâyet ederdi. Buvgul teyze de hiddetlenerek “Ne yaptı? Hırsızlık mı yaptı, namussuzluk mu yaptı, söyle?” derdi. Memetkul de şaşkınlık içerisinde “Tamam sustum, Sabir hakkında azıcık böyle konuşan insan, senin hoşuna gitmiyor ya, ana! Sabir’in yanlışını söyleyen adam, kendi evladın da olsa ondan dahi vazgeçiyorsun ya!” dedi.

Buvgul teyze kaşlarını çatıp yüzünü buruşturdu. Memetkul kırgınlığı daha da artarak “Kendince Sabir’i melek gibi görüyorsun ya!” dedi ve konuşmaya devam etti:

“Lakin şunu iyice bil! Şu melek evladın Mecit Ağa’nın kızıyla kanalın boyunda gezip dolaşıyor, öpüşüp kucaklaşıyor!”

Buvgul teyze önce irkildi sonra... Büzülmüş dudaklarına bir tebessüm yayıldı.

“Öyle miymiş? Gezip dolaşıyor muymuş?”

Buvgul teyze dişlerinin döküldüğü damağını göstererek hınzırca gülüp büyük oğlunun yüzüne baktı. Memetkul’un sinirden küplere bindi.

“Ana!”

“Endişelenme.”

“Kendi kızın yok ya bu sebeple başkasının kızının namusunu düşünmüyorsun!”

“Öptüyse öpmüş, yıkayınca gider, derler. Dahası her ikisi birbirini seviyor. Sen... Bir sus!”

Buvgul teyzenin görünüşü korkutucuydu. Memetkul, işini bahane ederek hareketlendi ama kapı önüne yettiğinde ne olursa olsun deyip yine de söyleyeceğini söyledi:

“Bu işinden çok geçmeden pişman olacaksın, ana!”

Oğlunun sözleri Buvgul teyzenin yüreğine ok gibi saplandı. Ayaklarının dermanı kesilip yere oturuverdi.

* * *

Kış başladığında Buvgul teyze oğlunun terk-i dünya eden insan gibi eve hapşolup kaldığını, sabah akşam, döşünü yere verip yatmalarını görünce mesut günlerin sonuna geldiğini anladı. İçinden bir şeyler kopuverdi sanki... Sabir'in donuklaşan, özlem dolu gözlerine bakmak zordu. Onun “Niye böyle oldu ana?” diye sorup durmasından korkuyordu Buvgul teyze. Bu sebepten o, havanın soğuk olmasına bakmadan sabah akşam gâh avluda gâh evin içinde dolaşıp duruyordu. Sabir bir akşam hiçbir şey söylemeden evden çıkıp gitti ve iki saat sonra yalpalayarak geri geldi. O, sarhoştı. Buvgul teyzenin yüreği parçalandı. Aslında Sabir'in içki içmesi de tütün çekmesi de mümkün değildi! Sabir anasının düşüncesini anlamış gibi, suçluları andırır şekilde baktı:

“Ana... İçmekten başka çare yok!”

“Peki, evladım, peki... Arada bir içsen zararı yok...”

“Niye içtin, diye sormayacak mısın, ana?”

“Haberim var, evladım...”

“Yarından sonraki gün onu nişanlayacaklarmış... Babası ona tek kelime dahi söylemeden görücülere kabul ettiğini söylemiş.”

“Babası bildiğini okuyan adammış ya!”

“Eğer şimdi yine bir kez daha istemeye gidin, desem gider misin ana?”

“Olur, giderim... Lakin...”

“Kızın kendisi de böyle söyledi. O, beni deliler gibi seviyor!”

“Ah yavrucuğum, ah...”

“Tekrar bir kez daha gidin, babası şayet yine razı olmazsa... O zaman tamam...”

Buvgul teyze başından kaynar su dökülmüş gibi irkildi. Sabir'in “Babası yine razı olmazsa...” demesi onun önceki görücülük macerasından haberdar olduğunu göstermiyor muydu aslında? O, endişeye kapıldı. Oğlunun gözlerine dosdoğru bakmaya yüzü tutmadı.

Sabir “Nurettin biraderimi çağırıvereyim mi öyleyse” diye sordu.

“Çağır.”

Sabir sokağa çıktı. Buvgul teyze bir süre düşünüp taşındı. Sonra çabuk çabuk giyindi. Sofra bezinin üstüne dört ekmek, şeker meker koyup çıkınını bağlayarak hazırlık yaptı. Tam da bu esnada kapıdan Memetkul giriverdi. O, haddinden fazla öfkeliydi. “Şayet bana da evladım diyorsan hiçbir yere gitmiyorsun!” diyerek kavgacı bir üslupla konuşmaya başladı içeriye girdiği anda anasına.

“Hey Allah’ım, niye bu kadar sinirleniyorsun, hayırdır bir şey mi var, yavrum?”

“Duydum nereye gideceğini, Sabir’in gönlünü etmeyi bırak artık!”

“Bana akıl öğretme, dememiş miydin sana!”

“Niye? İnsanlara maskara mı olmak istiyorsun? Beni köyde insanların yüzüne bakamaz hâle getirdiniz ya!”

“Sana ne olmuş! Sen kendi maişetinin derdine düş! Hasta kardeşinle, ihtiyar ananla işin olmasın. Başımda karakarga gibi gaklamasan yeter!”

“Abo! Hiç olmazsa kendi dengimizi bulalım, ana!”

“Evladımın dengi işte o kız!”

Sokak kapısının önüne araba gelir gelmez Buvgul teyze hemen çıkınını alıp dışarıya yöneldi. Memetkul hızlıca yürüyüp anasından önce kapının önüne çıktı. Sabir’e “Hey çocuk, bu tarafa gel! Sana diyeceklerim var!” dedi. Öne doğru eğilmiş hâlde koşar adımlarla gelen Buvgul teyze, büyük oğlunun bileğinden tutup onu kendine eğdirdi ve kulağına fısıldadı:

“Eğer Sabir’e tek kelime edersen beddua ederim, bilmiş ol!”

Memetkul’un yüzü kıpkırmızı oldu.

Sabir “Buyur ağabey, ne diyordun?” diyerek yanına geldi o sırada.

“Eee, git başımdan yahu!”

Memetkul arkasına bakmadan çıkıp gitti.

* * *

“Yine hangi yüzle geldin hanım? Geçen sefer anlaşmıştık ya! Biçare dul bir kadın deyip ricanıza razı oldum lakin siz bunu anlamadınız. Kadın da olsa insan yahu, deyip saygı göstermiştim ama siz, hürmetimi de anlamadınız. Anlamış olsaydınız düşünüp taşınmadan tekrar evime çıkıp gelmezdimiz. Oğlunuz ‘Git!’ deyince koşup geldiniz mi? Aklınız var mı sizin aslında? He, işte o karı kılıklı oğlunuzu da sevgisini de...”

Kızının dırdırından öfkeden küplere binen Mecit Ağa, kapıdan içeri girmesiyle Buvgul teyzenin başına öyle hakaret taşlarını yağdırdı ki kadersiz kadının elinden bohçası düşüverdi ama hısımlı olması hiçbir zaman nasip olmayacak hısmına karşı tek kelime dahi söyleyemedi, gömleğinin uzun yenini ağzına

basıp yere bakarak çıt çıkarmadan dinledi. Bu durumdan Mecit Ağa'nın öfkesi daha da arttı:

“Sokakta gezen namus yoksunları dahi oğlunuza kendini layık görmüyor! Artık size açığını söyleyiverip konuyu kapatayım. Bir ana baba gözünden sakınarak büyüüttüğü kızını aç açık kalmasın diye kocaya vermez yahu! Ne gariptir ki bu basit şeyi dahi anlamıyorsunuz?”

Mecit Ağa yirmi dakikaya yakın konuştu, ağzına geleni söyledi, demediği söz kalmadı neredeyse. Buvgul teyze bunların hepsini çıt çıkarmadan dinledi. Onun söyleyecek başka bir şeyi kalmayıp da sustuktan hemen sonra sakince arkasını dönerken Buvgul teyze “Her ne deseniz hakkınız var. Bundan daha ağır sözleri de duyacağımı tahmin ederdim lakin evladımın umudunu söndürsün gelmedi.” dedi ve yavaşça kapıyı kapattı.

Zehir dolu sözler; aşağılayan, kinayeli bakışlar onun yüreğini delip geçmiş, tansiyonunu fırlatmıştı. Gözünün önü kararmış hâlde zar zor arabadan inen Buvgul teyze, anasını karşılamaya çıkan oğlunu görünce kendini teskin etti.

Sabir “Yoksa... Kovmadı mı?” deyip mahcuplaşarak anasına baktı.

“Niye kovsun? Onlar anlayışlı insanlar... Fakat öbür tarafla akrabalıkları varmış da... Kızın kendini görmedim lakin temiz, çok akıllı kızmış; akrabayla evlenmem, diye ayak direyip duruyormuş... Bunun için zavallı Mecit ne yapacağını bilmiyor, kafası karışık. Kız yetiştiren babaya da epeyce zormuş ya!”

Sabir ümitvar ahenkte “Öyleyse tamamıyla kesip atmadılar ha! Öyle mi?” diye sordu.

Bütün gücünü toplayıp “He...” diye cevap verdi Buvgul teyze ve yavaşça oturmaya niyetlendi.

* * *